

587: Veliler Geleceği Bilebilir mi? (Ŗüphelere Cevaplar)

Ömer Faruk

30 Haz, 2024

<https://ilimvecihat.com>

SORU

Nebiler gibi bazı veli/salih kullar da gelecekte bazı şeyleri Allah Teala'nın bildirmesiyle bilebilirler mi? Yani bir keramet olarak Allah, onların kalbine geleceğe dair bir şeyler "ilham" edebilir mi, gelecekte bir şeyi onlara "keşf" edebilir (açabilir, gösterebilir) mi? Bu şer'an mümkün mü?

Şayet "bilemezler, Allah geleceği vahiy yoluyla sadece Nebilere bildirir" dersiniz:

1) Cibril (*aleyhisselam*)'ın insan suretinde beraberindeki meleklerle Meryem (*aleyhesselam*)'a gelip Ona bir çocuğunun olacağını, küçükken ölmeyeceğini, birtakım mucizler göstereceğini v.s. söylemesine/bildirmesine ne dersiniz? (Ali İmran sûresi, 45-51. ayetler meali) Halbuki Meryem (*aleyhisselam*) âlimlerin büyük çoğunluğuna göre Nebi değildi!

2) Kasas sûresi, 7. ayette haber veriliyor ki; Musa (*aleyhisselam*)'ın annesine, oğlunun kendisine sağ salim geri döneceği ve Firavunun şerrinden korunup büyüyerek Rasûllerden olacağı ilham edilmiş bildirilmiş. Halbuki o da icma ile Nebi değildi.

(AÇIKLAMA: Konumuz, görülen ve işitilen hiçbir alamet delil hadise olmadan, bunlara keskin bir bakışla, zekayla, bilgi ve tecrübeye dayanarak bakıp, üzerinde düşünüp geleceğe dair konuşma olmaksızın, Allah'ın aniden veli bir kuluna gelecekte bildirmesi. Buna göre cevap verilmiştir.)

CEVAP

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ، الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِیْنَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلٰی رَسُوْلِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلٰی اٰلِهِ
وَصَحْبِهِ اَجْمَعِیْنَ

Evvela şu iki mühim noktayı bilip iman etmek gerekir:

1) Allah Teala gelecekte olacak hadiselerden dilediği şeyleri, sadece meleklerle ve peygamber olduklarına bir delil olsun diye Rasûllerinden/Nebilerinden dilediklerine bildirir/gösterir. Çünkü Allah Teala şöyle buyurmuştur:

عَالِمُ الْغَيْبِ فَلَا يُظْهِرُ عَلٰی غَيْبِهِ اَحَدًا اِلَّا مَنْ ارْتَضٰی مِنْ رَسُوْلٍ

“O ğaybı bilendir. Ğaybını kimseye göstermez/bildirmez. Ancak razı olduğu (seçtiği) Rasûl bunun dışındadır...” (Cinn sûresi, 26-27. ayetler meali)

İbn Kesîr’in de (*rahimehullah*) tefsirinde dediği gibi, ayetteki “Rasûl” kelimesi, hem beşeri/insî Rasûlleri (yani Rasûller ve Nebiler) hem de melekî Rasûlleri (Allah Teala’nın bir iş için görevlendirdiği elçileri) kapsar, her ikisi de Rasûl ifadesine dahildir.

Buna benzer başka bir ayet de Âli İmrân sûresi, 179. ayettir.

Dolayısıyla veli/salih zatlar, Rasûl ve Nebi olmadıkları için Allah’ın bildirmesiyle gelecek gaybını bilemezler.

2) Allah Teala bazı salih/veli kullarına gelecekte bazı şeyleri keşf edebilir gösterebilir, geleceğe dair kabine bir şeyler ilham edebilir. Ancak bu, Nebilerde olduğu gibi tam, açık, net, kesin değildir.

Şöyle ki; Nebilere gelen vahiy kesin bilgidir, Allah katından geldiğinde en ufak bir şüphe ve karışıklık yoktur. Nebiler, vahiy anlamak ve tebliğ etmek noktasında hata etmekten masumdurlar.

Ancak bazı veli/salih zatlara gelen ilham ve keşf ise (bu ister uyanıkken ister rüyada olsun fark etmez) kesin/garanti olmayıp, sadece bir işarettir, bir zandır. Bu zan, kişinin takva/Allah’a yakınlık durumuna göre güçlülük kazanır. Kişi ne kadar Allah Teala’ya yakınsa, ilhamı ve keşfi de o kadar doğruya/kesinliğe yakındır, gerçeğe isabet etme olasılığı daha çoktur. Ama kişi ne kadar da salih/Allah’a yakın bir zat olursa olsun, Nebi olmadığı için, artık vahiy kesildiği için, ilhamının ve keşfinin kesin/yüzde yüz olması mümkün değildir.

Dolayısıyla bu kişi: “ileride kesinlikle şöyle olacak” diye geleceği bildiğini iddia edemez, bu şekilde gayptan haber veremez. Her ne kadar da kişinin kendi içinde bu ilham ve keşf kesinliği ifade etse bile, aslında yüzde yüz değildir ve bu sadece onu ilgilendirir, başkalarını bağlamaz.

Ve aynı şekilde ilham ve keşf edilen kimsenin, Allah’ın ona bildirmesiyle kesin olarak geleceği bildiğine inanılmaz.

Çünkü veli zatlar Nebiler gibi hatadan masum deđildirler, keza kendilerine gelen ilham ve keşf’te de masum deđildirler.

Olabilir ki kişiye gelen ilham ve keşf, Allah’tan değil de şeytandan/cinden gelmiştir veya bu, içten gelen bir ses/kendi konuşması, vesvese, akla gelen

bir düşünce olabilir veya rüyası sadık bir rüya değildir. Bu ihtimaller varken kişi bunu -böyle olmadığı halde- Allah'tan zannetmiş olabilir.

Farz edelim ki kişiye gelen keşf ve ilham, Allah'tan gelen doğru bir bilgi olsa bile, bunu tam anlayıp yorumlamamış, belki yanlış tevil etmiş, -eğer rüya ise- yanlış tabir etmiş olabilir.

Dolayısıyla keşf ve ilham her halûkarda zannidir; doğru da olabilir isabet de edebilir, hata da olabilir, kesinlik mümkün değildir.

Evet kişinin keşfi ve ilhamı gerçekleşebilir, ancak doğru çıksa bile bu, artık bundan sonra geleceğe dair her söylediğinin kesin doğru olup gerçekleşeceğini göstermez. Hata, unutma, vehmetme ihtimali her zaman vardır, bazen isabet eder, bazen hata eder.

Binaen aleyh, keşf ve ilham kesin olmayıp zandan öteye geçmeyeceği için bunadayalı olarak geleceğe dair konuşmak, "geleceği bilmek" demek değildir. Zira ilhamın ve keşfin kesin doğruluğu ancak o meydana geldikten sonra bilinebilir.

Velilerin Geleceği Bilebildiğine Dair Sofilerin Şüphelerine Cevaplar

1) Meryem (*aleyhisselam*)'a -Nebi olmamasına rağmen- bir çocuğunun olacağı ve Onun birtakım mucizeler göstereceği vs. bildirilmesi şüphesi:

Cevap:

Bu şüphe ilk bakışta çok güçlü gibi gözükse de aslında çok zayıf bir şüphedir.

Zira Meryem (*aleyhisselam*) bu gelecek bilgisini Cibril (*aleyhisselam*)'dan öğrenmiştir. Yukarıda belirttiğimiz üzere; Allah Teala gelecekte bazı şeyleri sadece meleklerle ve Nebilerine bildirir.

Nasıl ki Nebi (*aleyhisselam*) farklı vahiy şekilleriyle Allah Teala'dan öğrendiği bazı gelecekteki şeyleri biz ümmetine haber vermiş ve böylece biz de bunları biliyoruz, aynı şekilde Cibril (*aleyhisselam*) da Allah'tan aldığı bu gelecek bilgisini insan suretinde gelerek Meryem (*aleyhisselam*)'a bildirdi.

Ümmet-i Muhammed'den biri kendisine gelenin gerçekten melek olduğunu, melekten işittiğini nereden bilebilir!? Belki de melek diye zannettiği/kandığı kişi, aslında insan suretine girmiş bir şeytandır.

2) Kasas sûresinin 7. Ayeti mealen:

"Musa'nın annesine: "...biz Onu sana geri döndüreceğiz ve Onu elçilerden yapacağız" diye vahyettik."

Cevap:

Musa (*aleyhisselam*)'ın annesine bu gelecek bilgisinin nasıl vahyedildiği noktasında müfessirler ihtilaf etmiştir:

Kurtubi (*rahimehullah*) gibi kimileri, O'na bir meleğin insan suretinde gelip bunları bildirdiği görüşündedir. Bu görüşte olanlardan biri olan Mukâtil (*rahimehullah*), O'na gönderilen meleğin Cibril (*aleyhisselam*) olduğunu söylemiştir.

Âlûsî (*rahimehullah*) diyor ki: "Görünen o ki, O'na vahyetme, bir melek gönderilmesi ile oldu."

Âlûsî bu noktadaki farklı görüşleri aktarırken, son bir görüş olarak; "Bu, O'nun zamanındaki bir Nebi'nin kendisine haber vermesiyle oldu" denildiğini nakletmiştir.

Şayet doğru olan bu iki görüşten biri ise, o zaman bu şüphe de tıpkı Meryem (*aleyhisselam*)'a bildirilme şüphesi gibi düşer. Çünkü -dediğimiz gibi- Allah Teala gelecekte bazı şeyleri sadece meleklerle ve Nebilerine bildirir. Buna göre Musa (*aleyhisselam*)'ın annesi bu gelecek bilgisini bir melek ya da bir nebiden öğrenip bilmiştir.

Meşhur olan açıklamaya göre ise "vahyettik" demek, 'ilham ettik' demektir. Yani 'bu gelecek bilgisini kalbine attık' anlamında.

(Kimileri ise rüyasında bunların O'na bildirildiğini söylemiştir.)

İşte sofiler "ilham ettik" manasını alarak bu şüpheyi ortaya atıyorlar.

Buna şu yönlerden cevap verilir:

1) İlham ya da rüya görüşü doğru gözükmemektedir. Şöyle ki; Yukarıda açıkladığımız üzere, veli/salih zatlara gelen ilham ve keşf, kesinlik/garanti/yüzde yüz derecesine ulaşmayan bir zandır.

Ancak Kasas sûresi, 13. ayetten anlıyoruz ki, Musa (*aleyhisselam*)'ın annesi, kendisine gelen bu gelecek bilgisinin Allah Teala'nın O'na "va'di (sözü)" olduğunu, bunun Allah katından geldiğini, dolayısıyla bu vaad edilen şeylerin gerçekleşeceğini kesin bir şekilde bilmişti.

İşte bu yüzden iki Endülüslü âlim İbn Atiyye ve Ebu Hayyân (*Allah ikisine de rahmet etsin*), tefsirlerinde bu vahyin “ilham ve rüya” olduğu görüşünün zayıf olduğunu belirtmişlerdir.

2) İlham görüşünün doğru olduğunu kabul etsek bile şunlar söylenir:

a) Geçmiş ümmetlerdeki kimselere gelen ilham ve keşf ile ümmet-i Muhammed’den birine gelen ilham ve keşfin kesinlik/doğruluk değeri aynı değildir. Bunu Nebi (*aleyhisselam*)’ın şu haberinden anlayabiliyoruz:

“Sizden önceki İsrailoğulları içerisinde Nebi olmadıkları halde kendileriyle konuşulan (yani ilham edilen) kimseler vardı...” (Buhari, hadis no: 3689)

Ve buna ek olarak, bu kadın, ulü’l-azm peygamberlerinden biri olan, geleceğe dair haberler alacak Rasûl Musa (*aleyhisselam*)’ın annesiydi!

Yani bu, özel/istisnai bir durum olduğu için, ‘veliler geleceği bilebilir’ genel düşüncesine delil olarak kullanılamaz.

b) Yukarıda demiştik ki: “Her ne kadar da kişinin kendi içinde bu ilham ve keşf kesinliği ifade etse bile, aslında yüzde yüz değildir ve bu sadece onu ilgilendirir, başkalarını bağlamaz.”

Dolayısıyla bu, herhangi bir veli zatın geleceği bildiğine, geleceğe dair söylediğinin kesin doğru olup gerçekleşeceğine inanılmasını gerektirmez, bilakis yazımızda açıkladığımız üzere böyle inanılmaması gerekir.

Sonuç olarak, güçlü ihtimalin girdiği ve farklı/özel bir durumdan bahseden bu ayet, sofilerin iddiasına delil olamaz.

Ve’l-hamdu lillâhi Rabbi’l-âlemîn.